HIERONYMI FRACASTORII SYPHILIS SIVE MORBVS GALLICVS

Veronæ, M D X X X, *menſe Auguſto.*

Non ſine Priuilegio, mulctáq; pecuniaria, & excõmunicationis pœna: pro ut in Priuilegijs continetur.

HIERONYMI FRACASTORII SYPHILIS. SIVE MORBVS GALLICVS AD P. BEMBVM.

Qui casus rerum uarij, quae semina morbum
Insuetum, nec longa ulli per secula uisum
Attulerint: nostra qui tempestate per omnem
Europam, partim'que Asiae, Libyae'que per urbes
Saeuijt: in Latium uero per tristia bella
Gallorum irrupit: nomen'que à gente recepit.
Nec non & quae cura: & opis quid comperit usus,
Magna'que in angustis hominum sollertia rebus:
Et monstrata Deum auxilia, & data munera coeli,
Hinc canere, & longè secretas quaerere causas
Aëra per liquidum, & uasti per sydera olympi
Incipiam, dulci quando nouitatis amore

C orreptum, placidi Naturæ suauibus horti
F loribus inuitant: & amantes mira Camœnæ.
B embe decus clarum Ausoniæ, si forte uacare
C onsultis Leo te à magnis paulisper, & alta
R erum mole sinit, totum qua sustinet orbem:
E t iuuat ad dulces paulum secedere Musas:
N e nostros contemne orsus, medicumq; laborem:
Q uicqd id est. Deus hæc quondã dignatus Apollo est:
E t paruis quoq; rebus inest sua sæpe uoluptas.
S cilicet hac tenui rerum sub imagine multum
N aturæ, fatiq; subest, & grandis origo.
T u mihi, quæ rerum causas, quæ sydera noscis,
E t cœli effectus uarios, atq; aëris oras,
V rania, (sic dum puro spatiaris olympo:
M etirisq; uagi lucentes ætheris ignes:
C oncentu tibi diuino cita sydera plaudant)
I psa ades: & mecum placidas Dea lude per umbras:
D um tenues auræ, dum myrtea sylua canenti
A spirat: resonatq; cauis Benacus ab antris.
D ic Dea quæ causæ nobis post secula tanta

I nsolitam peperere luem? num tempore ab illo
V ecta mari occiduo, nostrum peruenit in orbem:
E x quo lecta manus soluens de littore Ibero
A usa fretum tentare, uagiq; incognita ponti est
A equora: & orbe alio positas perquirere terras?
I llic nanq; ferunt, æterna labe per omnes
I d morbi regnare urbes, passimq; uagari
P erpetuo cœli uitio: atque ignoscere paucis.
C ommercine igitur causa accessisse putandum est
D elatam contagem ad nos: quæ parua sub ipsis
P rincipijs, mox & uires & pabula sensim
S uscipiens, sese in terras diffuderit omnes?
V t sæpe in stipulas cecidit quum forte fauilla
D e face, neglectam pastor quam liquit in aruo.
I lla quidem tenuis primum, similisq; moranti
I ncedit: mox ut paulatim increuit eundo,
T ollitur: & uictrix messem populatur, & agros,
V icinumq; nemus: flammasq; sub æthera iactat.
D at sonitum longe crepitans Iouis auia sylua;
E t cœlum late circum, campiq; relucent.

At uero, si rite fidem obseruata merentur,
N on ita censendum: nec certe credere par est
E sse peregrinam nobis, transq; æquora uectam
C ontagem: quoniam in primis ostendere multos
P ossumus, attactu qui nullius hanc tamen ipsam
S ponte sua sensere luem: primi'q; tulere.
P ræterea & tantum terrarum tempore paruo
C ontages non unà simul potuisset obire.
A spice per Latij populos, qui'que herbida Sagræ
P ascua, & Ausonios saltus, & Iapygis oræ
A rua colunt: specta Tyberis qua labitur, & qua
E ridanus centum fluuijs comitatus in æquor,
C entum urbes rigat, & placidis interfluit undis.
V no non'ne uides ut tempore pestis in omnes
S æuijt? ut sortem pariter transegimus unam?
Q uin etiam externos eadem per tempora primum
E xcepisse ferunt: nec eam cognouit Ibera
G ens prius, ignotum quæ scindere puppibus æquor
A usa fuit: quàm quos disterminat alta Pyrene,
Atq; freta, atq; Alpes cingunt, Rhænus'q; bicornis:

Quàm reliq;, quos lata tenet gelida ora sub Arcto.
Tempore non alio Pœni sensistis, & omnes
Qui lætam Aegyptum metitis, fœcundáq; Nilo
Arua: & Palmiferæ syluas tondetis Idumes.
Quæ quum sic habeant sese: nempe altius isti
Principium labi, rerumq; latentior ordo,
(Ni fallor) grauiorque subest, & maior origo.
Principio quæq; in terris, quæque æthere in alto,
Atq; mari in magno, Natura educit in auras:
Cuncta quidem nec sorte una, nec legibus ijsdem
Proueniunt: sed enim quorum primordia constant
E paucis, crebro ac paßim pars magna creantur.
Rarius ast alia apparent, & non nisi certis
Temporibusue, locisue: quibus uiolentior ortus,
Et longe sita principia: ac nonnulla, priusquam
Erumpant tenebris & opaco carcere noctis,
Mille trahunt annos: spatiosaque secula poscunt.
Tanta ui coëunt genitalia semina in unum.
Ergo & morborum quoniam non omnibus una
Nascendi est ratio: facilis pars maxima uisu est:

E t faciles ortus habet, & primordia præsto.
R arius emergunt alij: & post tempore longo
D ifficiles causas, & inextricabile fatum,
E t sero potuere altas superare tenebras.
S ic Elephas sacer Ausonijs incognitus oris,
S ic Lichen latuere diu: quibus accola Nili
G ens tantum, regio'q; omnis uicina laborat.

De genere hoc est dira lues, quæ nuper in auras
E xijt: & tandem sese caligine ab atra
E xemit: duros'que ortus, & uincula rupit.
Q uam tamen (æternum quoniam dilabitur æuum)
N on semel in terris uisam, sed sæpe fuisse,
D ucendum est: quanquam nobis nec nomine nota
H actenus illa fuit: quoniam longæua uetustas
C uncta situ inuoluens, & res, & nomina delet:
N ec monumenta patrum seri uidere nepotes.

Oceano tamen in magno sub sole cadente
Q ua misera inuentum nuper gens incolit orbem,
P aßim oritur: nullis'q; locis non cognita uulgo est.
V sque adeo rerúm causæ, atque exordia prima,

Et cælo

Et cælo uariare, & longo tempore possunt.
Quodq; illic fert sponte aër, & idonea tellus:
Huc tandem annorum nobis longa attulit ætas.
Cuius forte suo si cunctas ordine causas
Nosse cupis: magni primum circunspice mundi
Quantum hoc infecit uitium: quot adiuerit urbes.
Quumq; animaduertas, tam uastæ semina labis
Esse nec in terræ gremio, nec in æquore posse:
Haud dubie tecum statuas, reputesq; necesse est,
Principium, sedemq; mali consistere in ipso
Aëre, qui terras circum diffunditur omnes:
Qui nobis sese insinuat per corpora ubiq;,
Suetus & has generi uiuentum immittere pestes.
Aër quippe pater rerum est, & originis author.
Idem sæpe graues morbos mortalibus affert,
Multimode natus tabescere corpore molli,
Et facile affectus capere, atq; inferre receptos.
Nunc uero quonam ille modo contagia traxit;
Accipe: quid mutare queant labentia secla.
Inprimis tum Sol rutilus, tum sydera cuncta

T ellurem, liquidasq; auras, atque æquora ponti
I mmutant, agitant'q; : utque ipso sydera cœlo
M utauere uicem, & sedes liquere priores :
S ic elementa modis uarijs se grandia uertunt.
A spice ut hibernus rapidos ubi flexit in Austrum
P hœbus equos : nostrumq; uidet depressior orbem :
B ruma riget : durat'q; gelu : spargit'q; pruina
T ellurem : & gelida glacie uaga flumina sistit.
I dem, ubi nos Cancro propior spectauit ab alto,
V rit agros : arent nemora, & sitientia prata:
S icca'q; pulueris æstas squallescit in aruis.
N ec dubium, quin & noctis nitor, aurea Luna,
C ui maria alta, omnis cui rerũ obtemperat humor :
Q uin & Saturni graue sydus, & æquior orbi
S tella Iouis, qn pulchra Venus'q;, & Martius ignis,
A c reliqua astra etiam mutent elemẽta, trahant'q;
P erpetuum : & late magnos dent undiq; motus.
P ræcipue sedem si quando plurima in unam
C onuenere : suo uel multum deuia cursu
L onge alias tenuere uias. hæc scilicet annis
Pluribus

P luribus, & rapidi post multa uolumina cœli
E ueniunt: Dijs fata modis uoluentibus istis.
V t uero euenisse datum est: numerumq; diesq;
E xegere suos, præfixáq; tempora fatis:
P roh quanta Aërios tractus, salsa æquora quanta,
T ellurémq; manent. alibi quippe omnia late
C ogentur spatia in nubes: cœlum imbribus omne
S oluetur: summisq; uoluti montibus amnes
P ræcipites secum syluas, secum aspera saxa,
S ecum armenta trahent: medius pater impete magno
Aut Padus, aut Ganges sup & nemora alta, domosq;
T urbidus, æquabit pelago freta lata sonante.
A estates alibi magnæ condentur: & ipsæ
F lumina speluncis flebunt arentia Nymphæ.
A ut uenti cuncta inuertent: aut obice clausi
E xcutient tellurem imam, & cum turribus urbes.
F orsitan & tempus ueniet, poscentibus olim
N atura, fatisq; Deum, quum non modo tellus
N unc culta, aut obducta mari, aut deserta iacebit:
V erum etiam Sol ipse, nouum (quis credere possit)

Curret iter: sua nec per tempora diffluet annus.
Ast insueti æstus, insueta'q; frigora mundo
Insurgent: & certa dies animalia terris
Monstrabit noua: nascentur pecudes'q; feræ'q;
Sponte sua: prima'q; animas ab origine sument.
Forsitan & maiora audens producere Tellus
Cœum'q;, Enceladum'q; feret, magnum'q; Typhoëa,
Ausuros patrio superos detrudere cœlo:
Conuulsum'q; Ossan nemoroso imponere Olympo.
Quæ quum perspicias: nihil est cur tempore certo
Admirere, nouis magnum marcescere morbis
Aëra: contages'q; nouas uiuentibus ægris
Sydere sub certo fieri, & per secula longa.
Bis centum fluxere anni, quum flammea Marte
Lumina Saturno tristi immiscente, per omnes
Auroræ populos, per quæ rigat æquora Ganges,
Insolita exarsit febris: quæ pectore anhelo
Sanguineum sputum exagitans (miserabile uisu)
Quarta luce frequens fato perdebat acerbo.
Illa eadem Assyriæ gentes, & Persidos, & quæ
Euphratem,

E uphratem, Tigrim'q; bibunt: post tempore paruo
C orripuit, dites'q; Arabas, mollem'q; Canopum,
I nde Phrygas: inde & miserum trans æquora uecta
I nfecit Latium, atq; Europa sæuijt omni.
Ergo age iam mecũ, semper sese æthera circum
V oluentem, superum'q; domos, ardentia'q; astra
C otẽplare: animum'q; agitans per cuncta, require
Q uis status illorum fuerit: quæ signa dedere
S ydera: quid nostris cælum portenderit annis.
H inc etenim tibi forte nouæ contagis origo
O mnis, & euentus tanti uia prima patescet.
A spice candentes magni qua Cancer olympi
E xcubat ante fores: & brachia pandit aperta.
H inc diræ facies, hinc se diuersa malorum
O stendent portenta: una hac sub parte uidebis
M agna coisse simul radijs ardentibus astra:
E t coniuratas sparsisse per aëra flammas:
F lammas, quas longe tumulo Sirenis ab alto
P rospiciens senior uates, quem dia per omnes
C ælicolum'q; domos duxit, docuit'q; futura

V ranie: miseras, inquit, defendite terras
O' superi. insolitam uideo per inania ferri
I lluuiem: & magnos cæli tabescere tractus.
B ella etiam Europæ miseræ, bella impia, & agros
A usoniæ, passim currentes sanguine cerno.
D ixit: & illa etiam scriptis uentura notauit.
Mos superũ est, ubi secla uagus sol certa peregit,
A b Ioue decerni fata: & cuncta ordine pandi,
Q uæcunq; euentura manent terrasq;, polumq;.
Q uod tempus quum iam nostris uenientibus annis
I nstaret: rerum summus sator, & superum rex
I uppiter, acciri socios in rebus agendis
S aturnum, Martem'q; iubet. bipatentia Cancer
L imina portarum reserat: Dijs'q; atria pandit.
C onueniunt, quibus est fatorum cura gerenda.
I mpiger ante alios flammis, ferro'q; coruscans
B ellipotens Mauors: animis cui prælia, & arma,
V incla'q; manent; & ouantes sanguine cædes.
P ost placidus curru inuectus rex Iuppiter aureo
I nsequitur (ni fata obstent) pater omnibus æquus.
Postremus

P ostremus, longáq; uia tardatus, & annis
F alcifer accedit senior: qui haud immemor iræ
I nnatum ueteris, nato & parere recusans
S æpe etiam cessit retro, & uestigia torsit,
M ulta minans, multum'q; animo indignatus iniquo.
I uppiter at solio ex alto, quo se solet uno
T ollere, percenset fata, & uentura resoluit,
M ultum infœlicis miserans incommoda terræ:
B elláq;, fortunas'q; uirum, casuráq; rerum
I mperia, & prædas, adapertáq; limina morti:
I n primis ignota noui contagia morbi:
M orbi, qui humanæ nulla mansuescat opis ui.
A ssensere Dei reliqui: concussus olympus
I ntremuit: tactus'q; nouis defluxibus æther.
P aulatim aërij tractus, & inania lata
A ccepere luem: uacuas'q; insuetus in auras
M arcor iit; cœlum'q; tulit contagia in omne.
S iue quod ardenti tot concurrentibus astris
C um sole, è pelago multos terra'q; uapores
T raxerit ignea uis: qui misti tenuibus auris

Correpti'que nouo uitio, contagia uisu
Perrara attulerint: aliud siue æthere ab alto
Demissum, late aërias corruperit oras.
Quanquam animi haud fallor quid agat, quo'ue ordine cælum,
Dicere, & in cunctis certas perquirere causas,
Difficile esse: adeo interdum per tempora longa
Effectus trahit: interdum (quod fallere possit)
Miscentur fors, & uarij per singula casus.
Nunc age non id te lateat: super omnia miram
Naturam, & longe uariam contagibus esse.
Solis nam sæpe arboribus fit noxius aër:
Et tenerum germen, florum'que infecit honorem.
Interdum segetem, & sata læta, anni'que labores
Corripuit: scabra'que ussit rubigine culmos:
Et uitiata parens produxit semina Tellus.
Interdum pœnas animalia sola dedere,
Aut multa, aut certa ex ipsis. memini ipse malignam
Luxuriem uidisse anni: multo'que madentem
Autumnum perflatum austro: quo perditus omne
Caprigenum genus e cunctis animantibus unum
Corruit:

C orruit. à stabulis lætas ad pabula pastor
D ucebat: tum forte alta securus in umbra
D um caneret: tenuiq; gregem mulceret auena:
E cce aliquam tussis subito irrequieta tenebat:
N ec longe mora mortis erat. nanque acta repente
C ircum præcipiti lapsu, reuomensq; supremam
O re animam, socias inter moribunda cadebat.
V ere autem (dictu mirum) atque æstate sequenti
I nfirmas pecudes, balantumq; horrida uulgus
P estis febre mala miserum pene abstulit omne.
V sque adeo uaria affecti sunt semina cœli,
E t uariæ rerum species: numerusq; uicissim
I nter mota subest, interq; mouentia certus.
N on'ne uides, quamuis oculi sint pectore anhelo
E xpositi mollesq; magis: non attamen ipsos
C arpere tabem oculos, sed sese immergere in imũ
P ulmonem? & pomis quanquam sit mollior uua:
N on tamen ijs uitiatur: at ipsa liuet ab uua.
N empe alibi uires, alibi sua pabula desunt:
A st alibi mora certa: nec ipsa foramina multum

Non faciunt, hinc densa nimis, nimis inde soluta.
Ergo contagum quoniam natura, genus'que
Tam uariū est: & multa modis sunt semina miris:
Contemplator & hanc, cuius cœlestis origo est:
Quæ, sicut desueta, ita mira erupit in auras.
Illa quidem non muta maris, turbamq; natantum,
Non uolucres, non bruta altis errantia syluis,
Non armenta boum, pecudes'ue, armenta'ue equorū
Infecit: sed mente uigens ex omnibus unum
Humanum genus: & nostros est pasta sub artus.
Porrò homine è toto, quod in ipso sanguine crassū
Et sordens lentore foret, fœdissima primum
Corripuit, sese pascens uligine pingui.
Tali se morbus ratione & sanguis habebant.
Nunc ego te affectus omnes, & signa docebo
Contagis miseræ. atque utinam concedere tantum
Musa queat: tantum'q; uelit defendere Apollo,
Tempora qui longa euoluit, cui carmina curæ:
Hæc multas monumenta dies ut nostra supersint.
Forte etenim nostros olim legisse nepotes,

Et signa & faciem pestis nouisse, iuuabit.
Nanque iterum, quum fata dabunt labentibus annis
Tempus erit, quum nocte atra sopita iacebit
Interitu data: mox iterum post secula longa
Illa eadem exurget: cœlumq́; aurasq́; reuiset:
Atque iterum uentura illam mirabitur ætas.
In primis mirum illud erat: quod labe recepta,
Sæpe tamen quater ipsa suum compleuerat orbē
Luna prius, quàm signa satis manifesta darentur.
Scilicet extemplo non sese prodit aperte,
Vt semel est excepta intus: sed tempore certo
Delitet: & sensim uires per pabula captat.
Interea tamen insolito torpore grauati,
Sponteq́; languentes animis, & munera obibant
Aegrius: & toto segnes se corpore agebant.
Ille etiam suus ex oculis uigor, & suus ore
Deiectus color haud læta de fronte cadebat.
Paulatim caries fœdis enata pudendis
Hinc atq; hinc inuicta locos, aut inguen edebat.
Tum manifesta magis uitij se prodere signa.

N am ſimulac puræ fugiens lux alma diei
C eſſerat: & noctis triſtes induxerat umbras:
I nnatus'q; calor noctu petere intima ſuetus
L iquerat extremum corpus: nec membra fouebat
O bſita mole pigra humorum: tum uellier artus
B rachia'q;, ſcapulæ'q;, graui, ſuræ'q;, dolore.
Q uippe ubi per cunctas ierant contagia uenas:
H umores'q; ipſos, & nutrimenta futura
P olluerant: Natura malum ſecernere ſueta
I nfectam partem pellebat corpore ab omni
E xterius. uerum craſſo quia corpore tarda
H æc erat, & lentore tenax: multa inter eundum
H ærebat membris exanguibus, atque lacertis:
I nde graues dabat articulis extenta dolores.
P arte tamen leuiore, magis'que erumpere nata,
S umma cutis, pulſa, et membrorũ extrema petebat.
P rotinus informes totum per corpus achores
R umpebant: faciem'que horrendã, & pectora fœde
T urpabant: ſpecies morbi noua: puſtula ſummæ
G landis ad effigiem, & pituita marcida pingui.

Tempore

Tempore quæ multo non post adaperta dehiscens,
Mucosa multum sanie, tabo'q; fluebat.
Quin etiam erodens alte, & se funditus abdens
Corpora pascebat misere. nam sæpius ipsi
Carne sua exutos artus, squallentia'q; ossa
Vidimus, & fœdo rosa ora dehiscere hiatu,
Ora, atq; exiles reddentia guttura uoces.
Tum sæpe aut cerasis, aut Phyllidis arbore tristi,
Vidisti pinguem ex udis manare liquorem
Corticibus: mox in lentum durescere gummi.
Haud secus hac sub labe solet per corpora mucor
Diffluere: hinc demum in turpem cõcrescere callũ.
Vnde aliquis uer ætatis, pulchram'q; iuuentam
Suspirans, & membra oculis deformia toruis
Prospiciens, fœdos'q; artus, turgentia'q; ora,
Sæpe Deos, sæpe Astra miser crudelia dixit.
Interea dulces somnos, noctis'q; soporem
Omnia per terras animalia fessa trahebant:
Illis nulla quies aderat: sopor omnis in auras
Fugerat: ijs oriens ingrata Aurora rubebat:

I is inimica dies : inimica'q; noctis imago.
N ulla ceres illos, Bacchi non ulla iuuabant
M unera: non dulces epulæ : non copia rerum:
N on urbis, non ruris opes, non ulla uoluptas.
Q uamuis sæpe amnes nitidos, iucunda'q; tempe,
E t placidas summis quæsissent montibus auras.
D ijs etiam sparsæ'q; preces, incensa'q; templis
T hura, & diuitibus decorata altaria donis:
D ij nullas audire preces : donis'ue moueri.
Ipse ego Cænomanum memini qua pinguia diues
P ascua Sebina præterfluit Ollius unda,
V idisse insignem iuuenem : quo clarior alter
N on fuit, Ausonia nec fortunatior omni:
V ix pubescentis florebat uere iuuentæ,
D iuitijs, proauis'q; potens, & corpore pulchro.
C ui studia, aut pernicis equi compescere cursum:
A ut galeam induere, & pictis splendescere in armis:
A ut iuuenile graui corpus durare palæstra:
V enatu'q; feras agere, & præuertere ceruos.
I llum omnes Olli'q; Deæ, Eridani'q; puellæ

O ptarunt, nemorum'q; Deæ, ruris'q; puellæ:
O mnes optatos suspirauere hymenæos.
F orsan & ultores superos neglecta uocauit
N on nequicquam aliqua: et uotis pia numina mouit.
N am nimium fidentem animis, nec tanta timentem
I nuasit miserum labes, qua sæuior usquam
N ulla fuit: nulla unquam alijs spectabitur annis.
P aulatim uer id nitidum, flos ille iuuentæ
D isperiit: uis illa animi: tum squallida tabes
A rtus (horrendum) miseros obduxit: & alte
G randia turgebant fœdis abscessibus ossa.
V lcera (Proh Diuum pietatem) informia pulchros
P ascebant oculos, & diæ lucis amorem:
P ascebant'q; acri corrosas uulnere nares.
I llum Alpes uicinæ, illum uaga flumina flerunt.
I llum omnes Olli'q; Deæ, Eridani'q; puellæ
F leuerunt: nemorum'q; Deæ ruris'q; puellæ:
S ebinus'que alto gemitum Lacus edidit amne.
Ergo hanc per miseras terras Saturnus agebat
P estem atrox: nec sæua minus crudelis & ipse

M iscebat Mauors: coniunctaq; fata ferebat.
Q uippe lue hac nascente, putem simul omnia diras
E umenidas cecinisse fera & crudelia nobis.
T artareos etiam Barathro (dira omina) ab imo
E xciuisse lacus: Stygiaq; ab sede laborem,
P estemq;, horribilemq; famem, bellumq;, necemq;.
Dij patrij, quorum Ausonia est sub numine: tuq;
T u Latij Saturne pater, quid gens tua tantum
E st merita? an quicquam superest diriq; grauisq;,
Q uod sit inexhaustum nobis? ecquod genus usquã
A uersum usque adeo cœlum tulit? ipsa labores
P arthenope dic prima tuos: dic funera regum,
E t spolia, & prædas, captiuaque colla tuorum.
A n stragem infandam memorẽ, sparsumque cruorẽ
G allorumque, Italumque pari discrimine: quũ iam
S anguineũ, & defuncta uirum, defunctaque equorũ
C orpora uoluentẽ, cristasque, atque arma trahentẽ
E ridanus pater acciperet rapido agmine Tarrum?
T e quoque spumantem, & nostrorum cæde tumentẽ
A bdua, non multo post tempore, te pater idem
Eridanus

E ridanus gremio infelix suscepit: & altum
I ndoluit tecum: & fluuio solatus amico est.
Ausonia infelix: en quo discordia priscam
V irtutem, & mundi imperium perduxit auitum.
A ngulus an'ne tui est aliquis: qui barbara non sit
S eruitia, & prædas, & tristia funera passus?
D icite uos, nullos soliti sentire tumultus,
V itiferi colles, qua flumine pulcher amœno
E rethenus fluit: & plenis lapsurus in æquor
C ornibus, Euganeis properat se iungere Lymphis.
O' patria, o' longum fœlix, longum'q; quieta
A nte alias, patria o' Diuum sanctissima tellus,
D iues opum, fœcunda uiris, lætissima campis
V beribus, rapido'q; Athesi, & Benacide lympha,
E rumnas memorare tuas, summam'q; malorum
Q uis queat? & dictis nostros æquare dolores,
E t turpes ignominias, & barbara iussa?
A bde caput Benace: tuo & te conde sub amne:
V ictrices nec iam Deus interlabere Lauros.
En etiam, ceu nos agerent crudelia nulla:

Flaminius.

N ec lachrymæ, planctus'ue forẽt: en dura tot inter,
S pes Latij, spes & studiorum, & Palladis illa
O ccidit. ereptum Musarum è dulcibus ulnis
T e miserum ante diem crudeli funere Marce
A ntoni, ætatis primo sub flore cadentem
V idimus extrema positum Benacide ripa:
Q uàm media inter saxa sonans Sarca abluit unda.
T e ripæ fleuere Athesis: te uoce uocare
A uditæ per noctem umbræ, manes'q; Catulli:
E t patrios mulcere noua dulcedine Lucos.
Tempestate illa Ausoniam rex Gallus opimam
V ertebat bello: & Ligurem ditione premebat.
P arte alia Cæsar ferro superabat, & Igni
E uganeos, placidum'q; Silim, Carnum'q; rebellem:
E t totum luctus Latium, mæror'q; tenebat.

LIBER II

n Vnc age quæ uitæ ratio, quæ cura adhibenda
Perniciem aduersus tantam: quid tempore quoque
Conueniat (nostri quæ pars est altera cœpti)
Expediam: et miranda hominum comperta docebo.
Quippe noua quum re attoniti, multa irrita primũ
Tentassent: tamen angustis sollertia maior
In rebus, crescens'que usu experientia longo
Euicere: datum'que homini protendere longe
Auxilia: & certis pestem compescere uinclis:
Victorem & sese claras attollere in auras.
Credo equidem & quædam nobis diuinitus esse
Inuenta: ignaros fatis ducentibus ipsis.
Nam quãquã fera tempestas, & iniqua fuerunt

S ydera : non tamen omnino præsentia Diuum
A bsuit à nobis , placidi & clementia cœli.
S i morbum insolitum , si dura & tristia bella
V idimus , & sparsos dominorum cæde Penates :
O ppidáq; , incensas'q; urbes , subuersáq; regna :
E t templa , & raptis temerata altaria sacris :
F lumina deiectas si perrumpentia ripas
E uertere sata : & medijs nemora eruta in undis,
E t pecora , & domini , correptáq; rura natarunt :
O bseditq; inimica ipsas penuria terras :
H æc eadem tamen hæc ætas (quod fata negarũt
A ntiquis) totum potuit sulcare carinis
I d pelagi , immensum quod circuit Amphitrite.
N ec uisum satis , extremo ex Atlante *repostos*
H esperidũ penetrare sinus : Praßum'q; *sub* Arcto
I nspectare alia , prærupta'q; littora R hapti :
Atq; Arabo aduehere, et Carmano *ex æquore merces:*
A uroræ sed itum in populos Titanidis *usque est*
S upra Indum, Gangem'q; *supra, qua terminus olim*
C atygare noti orbis erat : superata Cyambe,

Et *dites*

Et dites elenos, & felices Macere sylue.
Denique & à nostro diuersum gentibus orbem,
Diuersum cælo, & clarum maioribus astris
Remigio audaci attigimus ducentibus & Dijs.
Vidimus & uatem egregium, cui pulchra canenti Pontanus.
Parthenope, placidus'q; cauo Sebethus ab antro
Plauserunt, umbræ'q; sacri manes'q; Maronis.
Qui magnos stellarum orbes cantauit, & hortos
Hesperidum, cæli'q; omnes uariabilis oras.
Te uero ut taceam, atque alios, quos fama futura
Post mutos cineres, quos & uenientia secla
Antiquis conferre uolent: at Bembe tacendus
Inter dona Deum nobis data non erit unquam
Magnanimus Leo: quo Latium, quo maxima Roma
Attollit caput alta: pater'q; ex aggere Thybris
Assurgit: Romæ'q; fremens gratatur ouanti.
Cuius ab auspicijs iam nunc mala sydera mundo
Cessere: & læto regnat iam Iuppiter orbe:
Pura'q; pacatum diffundit lumina cælum.
Vnus qui ærumnas post tot, longos'q; labores

D ulcia iam profugas reuocauit ad otia musas:
E t leges Latio antiquas, rectum'q;, pium'q;
R estituit: qui iusta animo iam concipit arma
P ro re Romana, pro relligione Deorum.
V nde etiam Euphrates, etiam late ostia Nili
E t tantum Euxini nomen tremit unda refusi:
A tq; Aegæa suos confugit Doris in Isthmos.
Ergo alij dum tanta canent: dum'q; illius acta
I nclyta component: dum forte accingeris & tu
C ondere, & æternis uicturum intexere chartis:
N os, quos fata uocant haud tanta ad munera: lusus
I ncœptos, quantum tenuis fert musa, sequamur.
Principio, quoniam affecti non sanguinis una
E st ratio, tibi sit morbo spes maior in illo,
S anguine qui insedit puro: uerum quibus atra
B ile tument, spißo'q; resultant sanguine uenæ:
M aior in ijs labor est: pestis'q; tenacius hæret.
Q uare operæpretium est ualidis atq; acribus uti
O mnibus hos contra, miseris nec parcere membris.
Q uin etiam meliora sibi promittere cuncta

I lle potest, qui principijs nouisse sub ipsis
S erpentem tacite ualuit per uiscera labem.
N anque ubi pasta diu, uires per pabula longa
A uxerit: & iam se uitium firmauerit intra:
H eu quanto tibi libertas speranda labore est.
E rgo omnem impendes operam, te opponere paruis
P rincipijs: memoriq; animo hæc præcepta reconde.
In primis ego non omni te assuescere cælo
E xhorter. fuge perpetuo quod flatur ab Austro:
Q uod cœno, immundæq; graue est sudore paludis.
P rotenti potius campi mihi liber & agri
T ractus, & apricis placeant in collibus auræ,
E t molles zephyri, pulsusq; Aquilonibus aër.
H ic (iubeo) tibi nulla quies, nulla otia sunto.
R umpe moras: agita assiduis uenatibus apros
I mpiger: assiduis agita uenatibus ursos.
N ec tibi sit labor aërij cursu ardua montis
V incenti, rapidum in ualles deflectere ceruum:
E t longa lustrare altos indagine saltus.
V idi ego sæpe malum qui iam sudoribus omne

F inißet: ſyluiſq; luem liquißet in altis.
S ed nec turpe puta dextram ſummittere aratro:
E t longum trahere incuruo ſub uomere ſulcum:
N e'ue bidente ſolum, & duras proſcindere glebas:
E t ualida aëriam quercum exturbare bipenni:
A tque imis altam eruere ab radicibus ornum.
Q uin etiam: exercere domi quo te quoque poßis:
P aruam mane pilam uerſa mihi, ueſpere uerſa.
E t ſaltu, & dura potes exudare palæſtra.
V ince malum: nec te fallat, quod deſidis oti
A ßidue deſyderium, lecti'que ſequetur.
T u lecto ne crede: graui ne crede ſopori.
H is alitur uitium: & placide ſub imagine pacis
D ecipit: è dulci'q; trahit fomenta quiete.
N ec non interea effugito quæ triſtia mentem
S ollicitant. procul eſſe iube curas'q;, metum'q;
P allentem, ultrices'q; iras, omnem'q; Mineruæ
A ddictum ſtudijs animum: ſed carmina, ſed te
D electent, iuuenum'q; chori, miſtæ'q; puellæ:
P arce tamen ueneri: molles'q; ante omnia uita
Concubitus.

C oncubitus. nihil est nocuum magis. odit & ipsa
P ulchra Venus, teneræ contagem odere puellæ.
Quod seqtur: uictus ratio tibi maxima habenda est:
N ec sit cura tibi, ne'ue obseruantia maior.
P rincipio, quoscunq; amnes, quoscunque paludes,
Q uosque lacus liquidi pascũt, quósq; æquora pisces,
O mne genus procul amoueo. sunt quos tamen usus
L iberius, quum res cogit, concedere possit.
O mnibus his est alba caro, non dura, tenax'que:
Q uos petræ, & fluuiorũ aduersa, maris'q; fatigãt.
T ales nant pelago Phycides, rutilæ'q; per undas
A uratæ, Gobi'que, & amantes saxea Percæ.
T alis dulcifluum fluuiorum Scarus ad ora
S olus saxa inter depastas ruminat herbas.
S ed neq; quæ stagnis uolucres, quæ'q; amnibus altis
D egere amant, liquidis'q; cibũ perquirere in undis:
L audarim. tibi pinguis Anas, tibi crudior Anser
V itetur: potius'que uigil Capitolia seruet.
V itetur'q; graui Coturnix tarda sagina.
T u teneros lactes, tu pandæ abdomina Porcæ,

P orcæ heu terga fuge: & lumbis'ne uescere aprinis:
V enatu quamuis toties confeceris Apros.
Q uin neque te crudus Cucumis, non tubera captēt:
N e'ue famem Cinara, Bulbis'ue salacibus exple.
N on placeat mihi lactis amor: non usus aceti:
N on fumosa mero spumantia pocula baccho.
Q ualia Cyrnæi colles, campi'que Falerni,
E t Pucinus ager mittunt: aut qualia nostris
R hetica dat paruo de collibus uua racemo.
N empe Sabina magis placeant: diluta'que tellus
Q uæ tulit: & multo domuerunt Naiades amne.
A t tibi si ex horto uictus, mensæ'que Deorum
S unt animo: atque olerū simplex et iempta uoluptas:
N on Mentæ uirides, non læta Sisymbria desunt,
I ntyba'que, & toto florentes frigore Sonchi.
E t Sia fontanis semper gaudentia riuis.
E t Thymbræ suaues, & odoriferæ Calaminthæ.
L æta Meliphylla, & riguo Buglossus ab horto
C arpantur: plenis'que ferax Erucula palmis,
A tq; Olus, atq; Rumex, & salsi gramina Crithmi.

Ipsa Lupum dumeta ferent. hinc collige primos
Asparagos: albæ asparagos hinc collige uitis:
Quum nondum explicuit ramos: umbracula nondũ
Texuit: & uirides iussit pendere corymbos.
Singula sed longum est, nec percensere necesse.
Iam'que aliud uocor ad munus. iuuat in noua Musas
Naturæ nemora Aonijs deducere ab umbris:
Vnde mihi si non è lauro intexere fronti
Serta uolent: tanta'que caput cinxisse corona:
At saltem ob seruata hominum tot millia, dignum
Censuerint querna redimiri tempora fronde.
Vere nouo, si quem morbus tenet: aut & in ipso
Autumno, si firma ætas: si sanguis abundat:
Regalem, mediam'ue lacerti incidere uenam,
Proderit: atque extra fœdatum haurire cruorem.
Præterea, quocunque habeat te tempore pestis:
Corruptum humorem, et contagem educere turpem
Ne pigeat, facili'que luem deponere ab aluo.
Ante tamen ducenda, para: concreta resolue:
Et crassa attenua: & lentore tenacia frange.

Ergo Coryciumq́; Thymum sit cura, Thymumq́;
Pamphylium, Thymbræ similis qui durior exit:
Prima tibi coxisse, Lupiq́; uolubile gramen,
Fœniculumq́;, Apiumq́;, & amari germina Capni.
His Polyporum hirtos imitata Filicula cirros
Additur, & nymphis tangi renuens Adiant s:
His sterile Asplenum, his pictam Phyllitida iunge.
Quorum ubi decoctum permultis ante diebus
Ebiberis: crudumq́ue humorem incoxeris omnem:
Tum Scylla medicare acri, & Colocyntide amara.
Helleboroq́ue graui: nec non quæ in littore surgẽs,
Qua ludit maris unda, ter euariata colorem,
Tripolium *Ter flores mutata die, rem nomine signat,*
Herba potens radice: suum cui zinziber adde:
Adde etiã anguineũ Cucumin, Nabathæaq́; Thura,
Myrrhamq́;, Bdelamq́ue, Hammoniaciq́; liquorẽ,
Et lacrymam Panaceam, & dulci Colchica bulbo.
His actis, si forte tibi frigentia corda,
Et molles animi fuerint: nec acerba placebit
In primis tentare: breuiq́ue extinguere pestem:
Sed placidis

S ed placidis agere, & per tempora lenibus uti.
T um superest tibi cura animum ad fomenta relicta
V ertere, contagisq; ad tenuia semina cæcæ.
I lla quidem consueta modis inserpere miris.
P rofuerint igitur quæq; exsiccantia, quæq;
M arcori resinosa solent obsistere putri.
T ales sunt Myrrhæ lacrymæ: sunt talia Thura,
C edrus'q;, Aspalathus'q;, immortalis'q; Cupressus,
E t bene cum Calamo spirans redolente Cyperus.
E rgo nec desint Casiæ: nec desit Amomum,
M acer'ue, Aggalocum'ue tibi, nec Cinnama odora.
E st etiam in pratis illud, iuxta'q; paludes
S cordion, omnigenis quod tantum obstare uenenis,
C ontagi'q; solet: paruo quærenda labore
H erba tibi, uiret ipsa comis imitata Chamædryn,
F lore rubens, referens'q; Alli cum uoce saporem.
A urora nascente huius frondem'q; comantem
R adices'que coque: atque haustu te prolue largo.
S ed neque carminibus neglecta silebere nostris
H esperidum decus, & Medarum gloria Citre

S yluarum : ſi forte ſacris cantata Poëtis
Parte quoq; hac medicam non dedignabere Muſam.
S ic tibi ſit ſemper uiridis coma, ſemper opaca,
S emper flore nouo redolens : ſis ſemper honuſta
P er uiridem pomis ſyluam pendentibus aureis.
E rgo ubi nitendum eſt cæcis te opponere morbi
S eminibus : ui mira arbor Citherëia præſtat.
Q uippe illam Citherea, ſuum dum plorat Adonim,
M unere donauit multo : & uirtutibus auxit.
Quorundã inuentum eſt, uitrei intra concaua uaſis,
C ui collum oblongum eſt : uenter turgeſcit in orbem:
A ut Hederæ folia, aut Ida mittente maniplos
D ictami, Illyricam'ue Irim, Thamni'ue nigrantem
R adicem, aut Inulas coquere. in ſublime ſolutus
E ffertur uapor : & tenuis uacua omnia complet.
A ſt, ubi frigenti occurſauit ab aëre uitro:
C ogitur : & rorem liquidus denſatur in udum :
D ecurritq; uagis per aperta canalia riuis.
D eſtillantis aquæ cyathum ſub lumina prima
L uciferi potare iubent, ſtratisq; parare

Sudorem: nec certe ab re. uis utilis olli est,
Relliquias morbi tenues dispergere in auras.
Interea si membra dolor conuulsa malignus
Torqueat: oesypo propera lenire dolorem,
Mastichino'q; oleo: dentum quibus anseris unguen,
E mulsum'q; potes Lini *de semine mucum,*
Narcissum'q;, Inulam'q;*, liquentia'q; addere mella,*
Corycium'q; Crocum, *& uilem componere* Amurcã.
At fauces, atq; ora malus si eroserit Herpes:
Tange Nitro*, & uiridi medicata* Aerugine *lympha:*
Semina inure mala: & serpentem interfice pestem.
Verum ipsos ope non alia consumere Achores
Vrentum quàm ui poteris: quibus addere debes
Pingue aliquid, quod secum intus siccantia portet.
Hæc eadem &, miseros artus si qua ulcera pascunt:
Tollere, concretos'que ualebunt soluere callos.
Si uero aut hæc nequicquam tentasse uidebis:
Aut uires, animi'que ualent ad fortia quæque:
Nec differre cupis, quin te committere acerbis
Festines, diram'que breui consumere pestem:

Hinc alia inuenta expediam: quæ tristia quanto
Sunt magis, hoc tanto citius finire labores,
Erumnasq; mali poterunt. quippe effera labes
Inter prima tenax, & multo fomite uiuax
Ne dum se haud uinci placidis, & mitibus, at nec
Tractari sinit: & mansuescere dura repugnat.
Sunt igitur Styracem in primis qui, Cinnabarinque,
Et Miniũ, et Stimmi agglomerant, et Thura minuta:
Quorum suffitu pertingunt corpus acerbo:
Absumuntque luem miseram, & contagia dira.
At uero & partim durum est medicamen, & acre:
Partim etiam fallax: quo faucibus angit in ipsis
Spiritus: eluctansque animam uix continet ægram.
Quo circa totum ad corpus nemo audeat uti
Iudice me. certis fortasse erit utile membris:
Quæ Papulæ informes, Chironia que ulcera pascunt.
Argento melius persoluunt omnia uiuo
Pars maior. miranda etenim uis insita in illo est:
Siue quod id natum est subito frigusque caloremque
Excipere: unde in se nostrum cito contrahit ignem:
Quodq;

Q uodq; est condensum, humores dissoluit, agitque
F ortius: ut candens ferrum flamma acrius urit:
S iue acres, unde id constat compagine mira,
P articulæ, nexuq; suo uinclisq; solutæ
I ntrorsum, ut potuere seorsum in corpora ferri:
C olliquant concreta: & semina pestis inurunt.
S iue aliam uim fata illi, & Natura dedere.
C uius & inuentum medicamen munere Diuum
D igressus referam. quis enim admiranda Deorum
M unera prætereat? Syriæ nam forte sub altis
V allibus, umbrosi nemora inter glauca salicti
C allirhoe qua fonte sonans decurrit amœno,
F ama est, cultorem Diis sacri agrestibus horti
C ultorem nemorum, sectatoremq; ferarum
I lcea labe grauem tanta, dum molle Cyperum,
E t Casiam, & syluam late fragrantis Amomi
I rrigat: hæc orasse Deos, & talia fatum.
Dii, quos ipse diu colui: tuq; optima tristes
C allirhoe quæ sancta soles depellere morbos:
C ui nuper ramosa ferens ego cornua cerui

A ëria uictor fixi capita horrida quercu:
D ii mihi crudelem misero si tollere pestem
H anc dabitis, quæ me affli(c)tat no(c)tesq; diesq; :
I pse ego purpureas, ipse albas ueris & horti
p rimitias, uobis uiolas, ego lilia uobis
A lba legam, primasq; Rosas, primosq; Hiacynthos:
V estraq; odoratis onerabo altaria sertis.
G ramen erat iuxta uiridans. sic fatus, ut æstu
F essus erat, uiridi desedit graminis herba.
H ic Dea uicino, quæ sese fonte lauabat,
C allirhoe liquido ex antro per lubrica musco
S axa fluens, iuueni dulci blandita susurro,
L ethæum immisit somnum: sparsitq; sopore
G raminea in ripa, & Salicum nemus inter opacum:
A tque illi uisa est sacro se flumine tollens
I n somnis coram esse: pia & sic uoce locuta.
I lceu in extremo Diis tandem audite labore
C ura mei, tibi nulla salus quacunq; uidet Sol
S peranda est terram magnam super. hoc tibi pœnæ
D at Triuia, & precibus Triuiæ exoratus Apollo,

O b sacrum iaculo percussum ad flumina Ceruum,
E t nostris affixa tibi capita horrida truncis.
N am postquã illa ferã exanimem per gramina uidit
A bscisso capite: & sacro sparsa arua cruore:
O mnibus ingemuit syluis: dirumq; precata est
A uthori, oranti Latous tanta sorori
A ffuit: & pestem misero immisere nefandam
D urus uterq; tibi, quin & quacunque uidet Sol,
I nterdixit opem, quare tellure sub ima,
S i qua salus superest, cæca sub nocte petenda est.
E st specus arboribus tectum, atque horrore uerendũ
V icina sub rupe, Iouis qua plurima sylua
A ccubat: & raucum reddit coma Cedria murmur.
H uc, ubi se primis Aurora emittet ab undis
I re para: & nigrantem ipsis in faucibus agnam
M actato supplex, atque Ops tibi maxima, dic, hanc,
D ic, ferio. nigram tum Noctem, umbrasq; silentes,
V mbrarumq; Deos, ignotaq; numina Nymphas
E t Thia uenerare, atræ & nidore Cupressi.
H ic tibi narranti causam, auxiliumq; uocanti

H aud aberit Dea, quæ cæcæ in penetralia terræ
D educat te sancta: & opem tibi sedula præstet.
S urge age: nec uani speciem tibi concipe somni.
I lla ego sum, quæ culta uago per pinguia fonte
D ilabor, Dea uicinis tibi cognita ab undis.
S ic ait: & se cœruleo cita condidit amne.
Ille autem ut placidus cessit sopor, omina lætus
A ccipit: & Nympham precibus ueneratur amicam.
O' sequor, o' quocunque uocas pulcherrima fontis
V icini Dea Callirhoe. Tum postera primum
E xurgens Aurora, suos ubi protulit ortus:
M onstratum Iouis in sylua sub rupibus altis
A ntrum ingens petit: & nigrantem tergora primo,
V estibulo sistit pecudem: magnæ'q; trementem
Mactat Opi. tibi'q;, inqt, ego hãc Ops maxima macto.
T um Noctem, noctis'q; Deas, ignota precatur
N umina. iam'q; simul Thian, atram'q; Cupressum
V rebat: quum uox terræ reuoluta cauernis
L onge audita sacras Nympharum perculit aures:
N ympharum, quibus æra solo sunt condita curæ.
Extemplo

E xtemplo commotæ omnes : ac cœpta reponunt :
S ulfureos forte ut latices , & flumina uiui
A rgenti, mox unde nitens concresceret aurum,
T ractabant : gelido'q; prementes fonte coquebant.
C entum ignis spißi radios, centum ætheris usti
B is centum concretorum terræ'q; marisq;
M iscuerant, nostros fugientia semina uisus.
At Lipare, Lipare argenti cui semina & auri
C ura data, & sacrum flammis adolere bitumen :
C ontinuo obscuræ latebrosa per auia terræ
I lcea adit : firmans'q; animum sic incipit ipsa.
Ilceu (nanque tuum nec nomen, nec mihi labes
I gnota est : nec quid uenias) iam corde timorem
E xue. nequicquam non te huc carißima mittit
C allirhoe. tibi parta salus tellure sub ima est.
T olle animos : & me per opaca silentia terræ
I nsequere. ipsa adero : & præsenti numine ducam.
S ic ait : & se antro gradiens præmittit opaco.
I lle subit, magnos terræ miratus hiatus,
S quallentes'q; situ æterno, & sine lumine uastas

S *peluncas, terramq; meantia flumina subter.*
T *ũ* Lipare. *hoc quodcũq; patet, q̃ maxima terra est,*
H *unc totum sine luce globum, loca subdita nocti,*
D *ij habitant. imas retinet* Proserpina *sedes:*
F *lumina supremas: quæ sacris concita ab antris*
I *n mare per latas abeunt resonantia terras.*
I *n medio dites* Nymphæ*: genera unde metalli,*
A *erisq; , argentiq;, auriq; nitentis origo.*
Q *uarum ego nunc ad te miserans ipsa una sororũ*
A *duenio, illa ego: quæ uenas per montis hiantes,*
C *allirhoe haud ignota tuæ, fumantia mitto*
S *ulfura. sic ibant terra, & caligine tecti.*
I *amq; exaudiri crepitantes sulfure flammæ,*
C *onclusiq; ignes, stridentia'q; æra caminis.*
H *æc regio est late uarijs ubi fœta metallis,*
V *irgo ait, est tellus: quorum uos tanta cupido*
E *xercet, superas cœli qui cernitis auras.*
H *æc loca mille* Deæ *cæcis habitamus in antris:*
N *octe* Deæ *&* Tellure *satæ: quis munera mille,*
M *ille artes. studium est alijs deducere riuos:*

S cintillas alijs rimari, & sparsa per omnem
S emina tellurem flammarum, ignis'q; corusci.
M ateriam miscent aliæ: maßam'q; coërcent
O bicibus, multa & gelidarum inspergine aquarũ.
N on procul eruptis fumantia tecta caminis
A etnæi Cyclopes habent: uersant'q;, coquunt'q;
V ulcano stridente, atq; æra sonantia cudunt.
L æua hæc abstrusum per iter uia ducit ad illos.
D extera sed sacri fluuij te sistet ad undam,
A rgento fluitantem undam, uiuo'q; metallo:
V nde salus speranda. & iam aurea tecta subibant,
R orantes'q; domos spodiis, fuligine'q; atra
S peluncas uariæ obductas, & sulfure glauco.
I am'q; lacus late undantes, liquido'q; fluentes
A rgento iuxta astabant: ripas'que tenebant.
H ic tibi tantorum requies inuenta laborum,
S ubsequitur Lipare: postquam ter flumine uiuo
P erfusus, sacra uitium omne reliqueris unda.
S ic fatur: simul argenti ter fonte salubri
P erfundit: ter uirgineis dat flumina palmis

Membra super: iuuenem toto ter corpore lustrat
Mirantem exuuias turpes, & labe maligna
Exutos artus, pestemq́; sub amne relictam.
Ergo age, quum primum cœli te purior aër
Accipiet: nitidamq́; diem, Solemq́; uidebis:
Sacra para: & castam supplex uenerare Dianã,
Indigenasq́; Deos, & numina fontis amici.
Sic Virgo: & iuuenẽ tanto pro munere grates
Soluentem è nocte ætherias educit in oras:
Dimittitq́; alacrem, atque optata in lumina reddit.
Accepit noua fama fidem: populosq́; per omnes
Prodyt haud fallax medicamen. cœptaq́; primum
Misceri argento fluitanti axungia porcæ.
Mox etiam Oriciæ simul adiuncta est Terebinthi,
Et Laricis resina aëriæ. sunt qui unguen equinum
Vrsinumue adhibent, Bdelæ, Cedriq́; liquorem.
Nonnulli & Myrrhæ guttas, & mascula Thura
Adyciunt: Miniumq́; rubens, & Sulfura uiua.
Haud uero mihi displiceat, componere si quem
Trita Melampodia, atque arentem iuuerit Irim,
Galbanaq́;,

G albana'q; & Laser graue olens, oleum'q; salubre
L entisci, atq; oleum haud experti Sulfuris ignem.
H is igitur totum oblinere, atq; obducere corpus
N e obscœnum, ne turpe puta. per talia morbus
T ollitur: & nihil esse potest obscœnius ipso.
P arce tamen capiti: & præcordia mollia uita.
T um super & uittas astringe: & stuppea necte
V ellera. dein stratis tegmento imponere multo,
D um sudes: fœdæ'q; fluant per corpora guttæ.
H æc tibi bisquinis satis est iterasse diebus.
Durum erit. at quicquid tulerit res ipsa, ferendũ est.
A ude animis. tibi certa salus stans limine in ipso
S igna dabit. liquefacta mali excrementa uidebis
A ssidue sputo immundo fluitare per ora:
E t largum ante pedes tabi mirabere flumen.
O ra tamen fœda erodent ulcuscula: sed tu
L acte foue: & cocto Cytini, uiridis'q; Ligustri.
T empore non alio generosi pocula bacchi
A nnuerim sumenda tibi: purum'q; Falernum,
E t Chia, & pateris spumantia Rhetica largis.

Sed iam age uicinæ uictor gratare saluti.
V *ltima adest tibi cura, eadē & placidissima: corpus*
A *bluere, & lustrare artus, ac membra piare*
S *tœchade, Amaracinis'q; comis, &* R*ore marino,*
V *erbená que sacra, & bene olentibus* Heracleis.

S Ed iam me nemora alterius felicia mundi,
Externi'q; uocant saltus, longe assonat æquor
H erculeas ultra metas : & littora longe
A pplaudunt semota. mihi nunc magna Deorum
M unera,& ignoto deuecta ex orbe canenda
S ancta arbos: quæ sola modum,requiem'q; dolori
E t finem dedit erumnis. age Diua beatum
V ranie uenerare nemus : crines'q; reuinctam
F ronde noua,iuuet in medica procedere palla
P er Latium:& sanctos populis ostendere ramos:
E t iuuet haud unquam nostrorum ætate parentum
V isa prius, nulli'ue unquam memorata referre.
V nde aliquis forsan nouitatis imagine mira
C aptus,& heroas,& grandia dicere facta
A ssuetus, canat auspiciis maioribus ausas

Oceani intacti tentare pericula puppes.
Nec non & terras uarias, & flumina, & urbes,
Et uarias memoret gentes, & monstra reperta:
Dimensas'q; plagas: alio'q; orientia cælo
Sydera, & insignem stellis maioribus Arcton.
Nec taceat noua bella: omnem'que illata per orbem
Signa nouum, & positas leges, & nomina nostra.
Et canat (auditum quod uix uenientia credant
Secula) quodcunque Oceani complectitur æquor
Ingens, omne, una obitum mensum'que carina.
Felix, cui tantum dederit Deus. at mihi uires
Arboris unius satis est, usum'que referre:
Et quo inuenta modo fuerit: nostras'que sub auras
Aduena per tantum pelagi peruenerit æquor.
Oceano in magno, ardenti sub sydere Cancri,
Sol ubi se nobis media iam nocte recondit,
Hac ignota tenus, tractu iacet insula longo:
Hispanam gens inuentrix cognomine dixit:
Auri terra ferax: sed longe ditior una
Arbore. uoce uocant patrij sermonis Hyacum.

I psa teres, ingensq; ingentem uertice ab alto
D iffundit semper uiridem, semper'q; comantem
A rbuteis syluam foliis. nux parua, sed acris,
D ependet ramis: & plurima frondibus hæret.
M ateria indomita est: duro & penè æmula ferrò
R obora: quæ resinam sudant incensa tenacem.
D ißectæ color haud simplex. in cortice, lauri
E xteriore uiret leuor: pars altera pallet
B uxea: at interior nigro suffusca colore est,
I uglandem'q; Ebenum'q; inter. quod si inde luberet,
I am poterat uariis æquare coloribus Irim.
H anc gens illa colit: studio'q; educere multò
N ititur: hac late colles campi'q; patentes,
H ac omnis uestitur ager. nec sanctius illis
E st quicquam, aut potiore usu. quippe omnis in illa
S pes iacet hanc contra pestem: quæ cœlitus illic
P erpetua est. ualidos abiecto cortice ramos
M ulta ui tundunt: aut in segmenta minuta
E limant: puro'q; scobes in fonte reponunt,
D um bibulas noctem'q; diem'q; emaceret humor.

Inde coquunt. nec non illos ea cura fatigat:
Vulcano ne forte furens erumpat aquæ uis:
Et superundantem spumam proiectet in ignes.
Spuma quippe linunt, si quicquam è corpore toto
Abscedit: si quicquam ægros depascitur artus.
Dimidia absumpta, superest quodcunq; reponunt
Diuini laticis, quin & segmenta relicta
Rursus, ut ante, coquunt, addentes suaueliquens Mel.
Scilicet hunc unum mensis accedere potum,
Et lex ipsa iubet gentis, mandat'q; sacerdos.
Seruatum at laticem, & decocti pocula primi
Bina die quaq; assumunt, quum surgit ab ortu
Lucifer, & sero egreditur quum Vesper olympo.
Nec prius absistunt potu, quàm menstrua cursum
Luna suum, & totum peragrans perfecerit orbem:
Fraternas'q; iterum conuenerit æmula bigas.
Interea cæcis sese penetralibus abdunt:
Quo neque uis uenti, non halitus aëris ullus
Insinuet sese: & gelidis afflatibus obsit.
Quid mirandum æque memorem super omnia uictū

Q uàm tenuem, quàm magna sibi ieiunia poscant?
Q uippe solet satis esse, ipsum dum corpus alatur:
D um superet uita: & tantum ne membra fatiscant.
N e tamen ah ne tanta time: sacer ilicet haustus
I lle modo Ambrosiæ, uires reficit'q; fouetq; :
I n'q; occulta gerit ieiunis pabula membris.
N ectare ab epotò binas, non amplius, horas
I mponunt sese stratis: medicamen ut intro
L arge eat: & calido sudorem è corpore ducat.
I nterea uacuas pestis uanescit in auras:
E t (dictu mirum) apparet iam pustula nulla:
I am'q; Nomæ cessere omnes: iam fortia liquit
M embra dolor: primo'q; redit cum flore iuuenta:
E t iam Luna suum remeans noua circuit orbem.
Q uis Deus hos illis populis monstrauerit usus:
Q ui demum & nobis casus, aut fata tulere
H os ipsos: unde & sacræ data copia syluæ:
N unc referam. Missæ quæsitum abscondita Nerei
A equora in occasum Solis'q; cubilia pinus,
L ittoribus longe patriis, Calpe'q; relictis,

I bant oceano in magno: pontum'que secabant
I gnaræ'que uiæ, & longis erroribus actæ.
Quas circum innumeræ properantes gurgite ab omni
Ignoti noua monstra maris Nereides udæ
A dnabant: celsas miratæ currere puppes,
S alsa super pictis uolitantes æquora uelis.
Nox erat: & puro fulgebat ab æthere Luna,
L umina diffundens tremuli per marmora ponti:
M agnanimus quum tanta heros ad munera fatis
D electus, dux errantis per cærula classis,
L una, ait, o', pelagi cui regna hæc humida parent:
Q uæ bis ab aurata curuasti cornua fronte:
C urua bis explesti: nobis errantibus ex quo
N on ulla apparet tellus: da littora tandem
A spicere, & dudum speratos tangere portus,
N octis honos cœli'q; decus Latonia uirgo.
A udiit orantem Phœbe: delapsa'q; ab alto
A ethere, se in faciem mutat, Nereia quali
C ymothoe, Cloto'q; natant: iuxta'q; carinam
A stitit: & summo pariter nans æquore fatur.
Ne nostræ

N e nostræ dubitate rates: lux crastina terras
O stendet: fido'q; dabit succedere portu.
S ed uos littoribus primis ne insistite dudum.
V ltra fata uocant. medio magna insula ponto
E st Ophyre. huc iter est uobis: hic debita sedes
I mperiiq; caput. simul hæc effata, carinam
I mpulit: illa leui cita dissecat æquora cursu.
A spirant faciles auræ: & iam clarus ab undis
S urgebat Titan: humiles quum surgere colles
V mbrosi procul, & propior iam terra uideri
I ncipit. acclamant Nautæ: terram'q; salutant:
T erram exoptatam. tum portu & littore amico
E xcepti, Diis uota piis in littore soluunt:
Q uaßatasq; rates, defessa'que corpora curant.
I nde ubi quarta dies pelago, crepitans'q; uocauit
V ela notus: remis insurgitur: alta'q; rursum
C orripiunt maria: & læti freta cœrula sulcant.
L inquitur incerto fluitans Anthylia ponto,
A tque Hagia, atque alta Ammerie, execrata'q; tellus
C annibalum, & ripa Gyane nemorosa uirenti.

P rotinus innumeræ panduntur turribus altis
I nsulæ oceano in uasto : quas inter, opacis
V ndantem syluis unam, cursu'q; sonantem
F luminis aspiciunt : magno qui spumeus alueo
I n mare fulgentes auro subuectat arenas.
H uius in ora placet pronas appellere puppes.
I nuitant nemora, & dulces è flumine lymphæ.
I am'q; solo uiridante alacres, ripa'q; potiti
I n primis terram ignotam, Nymphas'q; salutant
I ndigenas, genium'q; loci, te'q; aurifer amnis,
Q uisquis in aura maris nitida perlaberis unda.
T um duram Cererem, & patrii carchesia Bacchi
A ggere in herboso expediunt : dein quærere siqui
M ortales habitent. pars fuluam fluminis undam
Mirari : mistam'q; auro disquirere arenam.
F orte per umbrosos syluarum plurima ramos
A ssidue uolitabat auis : quæ picta nitentes
Cæruleo pennas, rostro uariata rubenti,
I bat natiuo secura per auia luco.
H as iuuenum manus ut syluas uidere per altas :

Continuo caua terrificis horrentia bombis
Aera, & flammiferum tormenta imitantia fulmen
Corripiunt: Vulcane tuum, dum Theutonas armas,
Inuentum: dum tela Iouis mortalibus affers.
Nec mora: signantes certam sibi quisque uolucrem,
Inclusam, salicum cineres, sulphurque, nitrumque,
Materiam, accendunt seruata in reste fauilla.
Fomite correpto diffusa repente furit uis
Ignea circumsepta: simulque cita obice rupto
Intrusam impellit glandem: uolat illa per auras
Stridula: & exanimes passim per prata iacebant
Deiectæ uolucres. magno micat ignibus aër
Cum tonitru: quo sylua omnis, ripæque recuruæ
Et percussa imo sonuerunt æquora fundo.
Pars auium nemus in densum conterrita, & altos
Se recipit scopulos: quorum de uertice summo
Horrendum una canit: (dictu mirabile) & aures
Terrificis implet dictis: ac talibus infit.
Qui Solis uiolatis aues, sacrasq; uolantes,
Hesperii, nunc uos, quæ magnus cantat Apollo,
Tum

A ccipite: & nostro uobis quæ nuntiat ore.
V os, quanquam ignari, longum quæsita, secundis
T andem parta Ophyræ tetigistis littora uentis.
S ed non ante nouas dabitur summittere terras,
E t longa populos in libertate quietos,
M olirique urbes, ritusque ac sacra nouare:
Q uàm uos infandos pelagi terræque labores
P erpessi, diuersa hominum post prælia, multi
M ortua in externa tumuletis corpora terra.
N auibus ammissis pauci patria arua petetis.
F rustra alii socios quæretis magna remensi
A equora: nec nostro deerunt Cyclopes in orbe.
I psa inter sese uestras discordia puppes
I n rabiem ferrumque trahet: nec sera manet uos
I lla dies: fœdi ignoto quum corpora morbo
A uxilium sylua miseri poscetis ab ista:
Donec pœniteat scelerum. nec plura locuta
Horrendum stridens densis sese abdidit umbris.
O llis ossa rigor subitus percurrit: & omnis
P alluit: ac gelida fugit formidine sanguis.

Tum

T um uero sacras uolucres, Diuosq; precati,
I n primis Solem, & sanctum seruantia lucum
N umina supplicibus uenerantur agrestia uotis:
P acem orãt: rursum'q; Ophyren, fluuiumq; salutãt.
I nterea è syluis nigrum genus ora comasq;,
A d naues noua turba uirum concurrit inermis,
P ectora nudi omnes, euincti frondibus omnes
P aciferis: tanta qui celsas mole carinas
M irati, uestes'q; uirum, fulgentiaq; arma,
V ix satis expleri possunt: &, ab æthere missi
S iue homines, siue Heroes sint, siue Deorum
N umina: adorantum ritu, precibusq; salutant:
A nte alios ipsum Regem: cui munera læta
E' ripis collectum aurum, & cerealia dona,
E t patrios fructus, & mella liquentia portant.
V estibus ipsi etiam nostris, & munere multo
D onati: excepti'q; mero noua gaudia miscent.
N on aliter, quàm si mensis, dapibusq; Deorum
M ortalis quisquam adscitus, felixq; futurus,
H auriat æternum, cœlestia pocula, nectar.

Ergo ubi amicitiæ securos fœdere utrinque
F irmauere animos: habita & commercia gentis:
I psi inter sese reges in littore læti
C omplexu iungunt dextras, & fœdera firmant.
A lter gossipio tenui pectus'q; femur'q;
P ræcinctus, uiridi limbum pingente Smaragdo:
O raniger: iaculo armatur cui dextera acuto:
S quammosi spolium sustentat læua Draconis.
A lter at intexto lænam circundatus auro:
Q uam subter rutila arma micant: capiti ærea cassis
I nsidet: & pictæ uolitant in uertice cristæ.
F ulgenti ex auro torques cui candida colla
C ingunt: atque ensis lateri dependet Iberus.
E t iam commisti populi, hospitio'que recepti,
H i tectis domibus'que, altis in nauibus illi,
L ætitia ludis'q; dies per pocula ducunt.
Forte loco lux festa aderat: Soli'q; parabant
V ltori facere umbroso sacra annua luco.
H esperiæ'q;, Ophyre'que manus conuenerat omnis.
H ic conualle caua, ripæ uiridantis in herba,

S electorum ingens numerus, matres'que uiri'que
C onfusi, plebs atque patres, pueri'que senes'que,
A stabant, animis tristes, & corpora fœdi,
S quallentes crustis omnes, tabo'que fluentes.
Q uos circunfusos albenti in ueste sacerdos
P ura lustrat aqua, & ramo frondentis Hyaci.
T um niueum ante aras cædit de more iuuencum.
E t iuxta positum pastorem sanguine cæsi
R espergit: patera'que rigat. Soli'que potenti
A d numeros pæana canit: nec cætera turba
N on sequitur: mactantq; sues: mactantq; bidentes:
V isceribus'q; ueru tostis epulantur in herba.
Obstupuit gens Europæ ritusq; sacrorum,
C ontagem'que alio non usquam tempore uisam.
A t dux multa animo tacitus secum ipse uolutans,
H ic erat ille, inquit, morbus, (Dii auertite casum)
I gnotum interpres Phœbi quem dira canebat.
T um regem indigenam, (ut sermo fandi'q; facultas
I am communis erat) cui sint solennia Diuum?
S citatur: quid tanta astet conualle sub alta

L anguentum miseranda manus? quid pastor ad aras
S acra inter, cæsi respersus sanguine tauri?
Q uem contra, Hesperiæ o' heros fortißime pubis,
R ex ait, hi gentis ritus: hæc sacra quotannis
V ltori de more Deo celebramus. origo
A ntiqua est: ueteres'q; patrum fecere parentes.
Q uod si externorum mores, hominum'q; labores
A udiuiße iuuat: primæua ab origine causam
S acrorum, & pestis miseræ primordia pandam.
F orsitan Atlantis uestras peruenit ad aures
N omen, & ex illo generis longo ordine ducti.
H ac & nos, longa serie, de stirpe profecti
D icimur: heu quondam felix & cara Deum gens:
D um cœlum colere, & superis accepta referre
M aiores sueuere boni: sed numina postquam
C ontemni cœptum est, luxu fastu'q; nepotum:
E x illo quæ sint miseros, quantæ'q; secutæ
E rumnæ, uix fando unquã comprendere poßem.
I nsula tum prisci regis de nomine dicta
I ngenti terræ concußa Atlantia motu

Corruit, absorpta oceano: quem mille Carinis
Sulcauit toties, terræ regina marisq;.
Ex illo & pecudes, & grandia quadrupedantum
Corpora, non ullis unquam reparata diebus
Aeternum periere. externaq; uictima sacris
Cæditur. externus nostras cruor imbuit aras.
Tum quoque & hæc infanda lues, quam nostra uidetis
Corpora depasci: quàm nulli, aut deniq; pauci
Vitamus: Diuum offensis, & Apollinis ira
De cœlo demissa, omnes grassatur in urbes.
Vnde hæc sacra nouo primum solennia ritu
Instituere patres: quorum hęc perhibetur origo.
Syphilus (ut fama est) ipsa hæc ad flumina pastor
Mille Boues, niueas mille hæc per pabula regi
Alcithoo pascebat oues, & forte sub ipsum
Solstitium, urebat sitientes Sirius agros:
Vrebat nemora: & nullas pastoribus umbras
Præbebant syluæ: nullum dabat aura leuamen.
Ille gregem miseratus, & acri concitus æstu,
Sublimem in Solem uultus & lumina tollens

Nam quid Sol te, inquit, rerum patrem'q; Deum'q;
Dicimus? & sacras uulgus rude ponimus aras?
Mactato'q; Boue, & pingui ueneramur acerra?
Si nostri nec cura tibi est: nec regia tangunt
Armenta? an potius superos uos arbitrer uri
Inuidia? mihi mille niuis candore Iuuencæ,
Mille mihi pascuntur Oues. uix est tibi Taurus
Vnus: uix Aries cœlo (si uera feruntur)
Vnus: & armenti custos Canis arida tanti.
Demens quin potius Regi diuina facesso?
Cui tot agri, tot sunt populi: cui lata ministrant
Aequora: & est superis, ac Sole potentia maior.
Ille dabit faciles'q; auras: frigus'q; uirentum
Dulce feret nemorum armentis: æstum'q; leuabit.
Sic fatus, mora nulla, sacras in montibus aras
Instituit regi Alcithoo: & diuina facessit.
Hoc manus agrestum, hoc pastorum cætera turba
Exequitur: dant thura focis incensa: litant'q;
Sanguine taurorum: & fumantia uiscera torrent.
Quæ postquam Rex, in solio dum forte sederet

S ubiectos inter populos, turbam'q; frequentem,
A gnouit: Diuum exhibito gauisus honore,
N on ullum tellure coli, se uindice, numen
I mperat, esse nihil terra se maius in ipsa.
C œlo habitare Deos: nec eorũ hoc esse quod infra est.
V iderat hæc, qui cuncta uidet: qui singula lustrat,
S ol pater: atq; animo secum indignatus, iniquos
I ntorsit radios: & lumine fulsit acerbo.
A spectu quo Terra parens, correpta'q; ponti
A equora: quo tactus uiro subcanduit aër.
P rotinus illauies terris ignota profanis
E xoritur. primus, regi qui sanguine fuso
I nstituit diuina, sacras'q; in montibus aras,
S yphilus, ostendit turpes per corpus Achores.
I nsomnes primus noctes, conuulsa'q; membra
S ensit, & à primo traxit cognomina morbus:
S yphiliden'q; ab eo labem dixere coloni.
E t mala iam uulgò cunctas diffusa per urbes
P estis erat: Regi nec sæua pepercerat ipsi.
I tur ad Ammericen sylua in Carthæside Nympham:

C ultricem nemorum Ammericen: quæ maxima luco
I nterpres Diuum responsa canebat ab alto.
S citantur: quæ causa mali, quæ cura superfit.
I lla refert. spreti uos ò, uos numina Solis
E xercent. nulli fas est se æquare Deorum
M ortalem. date thura Deo: & sua ducite sacra:
E t numen placate: iras non proferet ultra.
Q uam tulit, æterna est: nec iam reuocabilis unquam
P estis erit. quicunque solo nascetur in isto:
S entiet. ille lacus Stygios, fatum'q; seuerum
I urauit. sed enim, si iam medicamina certa
E xpetitis: niueam magnæ mactate iuuencam
I unoni: magnæ nigrantem occidite uaccam
T elluri. illa dabit felicia semina ab alto:
H æc uiridem educet felici è semine syluam:
V nde salus. simul obticuit: specus intus, & omne
E xcussum nemus: & circum stetit horror ubi'q;.
I lli obeunt mandata, sua ipsi altaria Soli
I nstituunt. niueam Iuno tibi magna iuuencam,
N igrantem Tellus mactant tibi maxima uaccam.

Mira

Mira edam. (at Diuos iuro, & monumenta parentũ)
Haec sacra, quam nemore hoc toto uos cernitis, arbor,
Ante solo nunquam fuerat quae cognita in isto:
Protinus è terra uirides emittere frondes
Incipit: & magna campis pubescere sylua.
Annua confestim Soli facienda sacerdos
Vltori noua sacra canit. deducitur ipse
Sorte data, qui pro cunctis cadat unus ad aram,
Syphilus. & iam farre sacro, uittisq; paratis
Purpureo stabat tincturus sanguine cultros.
Tutatrix uetuit Iuno, & iam mitis Apollo:
Qui meliorem animam miseri pro morte, iuuencum
Supposuere: feroq; solum lauere cruore.
Ergo eius facti aeternum ut monumenta manerent,
Hunc morem antiqui primum statuere quotannis
Sacrorum. ille tuum testatur Syphile crimen,
Victima uana, sacras deductus pastor ad aras.
Illa omnis, quam cernis, inops miserandaq; turba
Tacta Deo est; ueterumq; luit commissa parentum.
Cui uotis precibusq; piis numerisq; sacerdos

C onciliat uates Diuos, & Apollinis iras.
L ustrati ingentes ramos, & robora sanctæ
A rboris aduectant tectis: libamine cuius
V i mira infandæ labis contagia pellunt.
T alibus, atq; aliis tempus per multa trahebant
D iuersis populi commisti è partibus orbis.
I nterea Europæ fuerant quæ ad cara remissæ
L ittora, iam rursus puppes freta lata remensæ
M ira ferunt: late (proh fata occulta Deorum)
C ontagem Europæ cælo crebrescere eandem:
A ttonitasq; urbes nullis agitare medelis.
Q uin etiam grauior naues it rumor in omnes:
I llo eodem classem morbo, iuuenum'q; teneri
H aud numerum exiguū, & totis tabescere membris.
E rgo haud immemores, diras cecinisse uolucres,
A ffore, quum sylua auxilium poscatur ab illa:
C ontinuo faciles Nymphas, Solem'q; precati
I ntacti nemoris ramos, & robora ab alto
C onnectare parant luco: medicata'q; sumunt
P ocula, pro ritu gentis: quo munere tandem

C ontagem pepulere feram, quin dona Deorum,
H aud patriæ obliti, & felicem ad littora syluam
N ostra iubent ferri: cælo si forsitan isto
A ssimilem pellant labem: nec fata secundos
I psa negant Zephyros: facilis'q; aspirat Apollo.
M unera uos Diuum primi accepistis Iberi,
P ræsens mirati auxilium: nunc cognita Gallis,
G ermanis'q;, Scythis'q;, orbe & gauisa Latino
I am nunc Europam uecta est Huyacus in omnem.
Salue magna Deum manibus sata semine sacro,
P ulchra comis, spectata nouis uirtutibus arbos:
S pes hominum, externi decus, & noua gloria mundi:
F ortunata nimis: natam si numina tantum
O rbe sub hoc, homines inter gentem'q; Deorum
P erpetua sacram uoluissent crescere sylua.
I psa tamen, si qua nostro te carmine Musæ
F erre per ora uirum poterunt: hac tu quoq; parte
N osceris: cælo'q; etiam cantabere nostro.
S i non te Bactra, & tellus extrema sub Arcto
N on Meroë, Libycis'que Ammon combustus arenis,

At Latium, at uiridis Benaci ad flumina ripa
Audiet; & molles Athesi labente recessus.
Et sat erit, si te Tiberini ad fluminis undam
Interdum leget, & referet tua nomina Bembus.

FINIS

AD IVLIVM III
PONT. MAX.

Maxime [illegible] R[illegible] gregis [illegible] Iule,
I[illegible] cui summa [illegible]